

17. 4. 2014

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K aplikaci práva prostřednictvím tiskopisů ČSSZ

Právní předpisy více či méně formalizují způsoby, jimiž lze vůči orgánům veřejné správy učinit určité podání. V některých případech pak omezují běžné možnosti učinit podání na jedinou, a to na využití předepsaného tiskopisu. Nedodržení zákonem předepsané formy má potom za následek, že příslušný úkon není vůbec považován za podání, a správní orgán se jím tedy jako podáním ani nezačíná zabývat.

Občané jsou v takovýchto případech zcela odkázáni na tiskopisy a formuláře, které jsou jim dávány k dispozici jakožto jediné formálně způsobilé prostředky, jimiž se lze v dané otázce obracet na veřejnou správu. Občané se tím ocitají v do značné míry nevýhodném postavení, neboť je jim prakticky znemožněno vyjádřit svou vůli v jiné podobě, než v jaké je veřejnou správou očekávána, resp. předepsána.

Takovéhoto postavení adresátů právních předpisů lze přirozeně snadno zneužít. Typickým příkladem může být nezákonné přesouvání důkazního břemene ze strany správního orgánu na občana prostřednictvím odmítání přijetí jeho podání k vyřízení pro jeho údajnou neúplnost. Takovéto „neúplné“ podání správní orgán ve vlastním zájmu nepřijme, dokud k němu občan nepřiloží veškeré důkazy, které správní orgán potřebuje k pohodlnému vedení řízení. Občan bude tedy přinejlepším zdržen nuceným opatřováním správním orgánem požadovaných dokladů. Ani takovéto zdržení ovšem nemusí být pro občana bezvýznamné, může totiž představovat citelné následky; například v podobě zániku nároku na plnění od státu za dobu před uplatněním určité žádosti apod. V určitých případech proto zákon výslovně upravuje zákaz, aby správní orgán odmítal jakkoliv neúplná, nicméně prostřednictvím předepsaného tiskopisu učiněná podání. Nicméně i v případě, kdy zákon podobnou úpravu neobsahuje, je třeba, aby občan na přijetí podání důsledně trval, a to i přesto, že zvláště v bezprostředním osobním kontaktu může být takovýto postup (pro obě strany přepážky) emočně náročný. Posuzování obsahu podání a jeho úplnosti je totiž namísto pouze v případě již zahájeného řízení. Jakékoliv neformální odmítání přijetí podání ze strany veřejné správy je naprosto nepřijatelné.

V případě, že zákon vyžaduje učinění podání prostřednictvím předepsaného tiskopisu, nelze než tuto skutečnost vzít na vědomí. Správní orgány nicméně v mnohých případech vyhotovují nejrůznější tiskopisy a formuláře, přestože jejich využívání zákon nepředepisuje. V některých případech tím vycházejí správní orgány občanům vstříc, neboť jim výrazně usnadňují přístup k veřejné správě, nebo tak alespoň urychlují zpracování podání, čímž zvyšují hospodárnost celého procesu. V jiných případech ovšem správní orgány v občanech nenápadně vytvářejí dojem, že pro dosažení kýženého cíle je třeba využít právě jimi vytvořeného formuláře. Samozřejmě potom je, že říše předdefinovaných kolonek skýtá poměrně široké možnosti pro to, aby se občan nechal touto cestou přimět k takovému projevu vůle, který by jinak neučinil.

Žádost o zařízení výplaty důchodu poukazem na účet - majitel účtu

Dle ustanovení § 64 odst. 2 zákona č. [155/1995](#) Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů platí, že se důchody vyplácejí v hotovosti. Na základě žádosti příjemce důchodu se důchod poukazuje na účet příjemce u banky v České republice nebo pobočky zahraniční banky nebo

spořitelního a úvěrního družstva v České republice; je-li příjemcem důchodu oprávněný, poukazuje se důchod na účet jeho manžela (manželky) u banky v České republice, pokud o to oprávněný plátců důchodu požádá na předepsaném tiskopise a má-li v době, kdy o tento způsob výplaty požádá, právo disponovat s peněžními prostředky na takovém účtu. Podmínkou výplaty důchodu oprávněnému na účet jeho manžela (manželky) je souhlas manžela (manželky) s tímto způsobem výplaty; zemřel-li oprávněný, je manžel (manželka) povinen vrátit plátců důchodu splátky důchodu oprávněného připsané na takový účet po dni, za který náležela poslední výplata důchodu zemřelého oprávněného.

Z výše citovaného ustanovení je patrné, že zákon rozlišuje dva režimy při podávání žádostí podle daného ustanovení. Zatímco v případě žádosti o výplatu důchodu na účet manžela zákon předpokládá výhradní využití předepsaného tiskopisu, žádat o výplatu důchodu na vlastní účet lze libovolným způsobem vyhovujícím požadavkům správního řádu. Pro obě kategorie žádostí Česká správa sociálního zabezpečení dává k dispozici vlastní tiskopisy. Tento článek je věnován pouze druhému z nich.[1]

Jak je patrné z výše citovaného ustanovení, Česká správa sociálního zabezpečení může získat zpět splátky důchodu pouze v případě výplaty důchodu na účet manžela. V případě, kdy je připisována splátka důchodu na vlastní účet oprávněného, již tento mechanismus neplatí. Přitom i v těchto případech může příjemce důchodu z pozice majitele účtu zřídit dispoziční právo pro jinou osobu. Smrtí majitele účtu není existence účtu dotčena, a osoba s dispozičním právem tedy může velice snadno peněžní prostředky vybírat i po tomto nešťastném okamžiku. Během prodlevy mezi smrtí oprávněného a zastavením výplaty důchodu se přitom může uskutečnit i několik splátek důchodu, jejichž vrácení České správě sociálního zabezpečení může být často s ohledem na toho času aktuální zůstatek na daném účtu velice problematické.

Česká správa sociálního zabezpečení se s pro ni nevýhodnou právní úpravou vypořádala prozaicky tak, že přistoupila k „aplikaci práva pomocí formuláře“. Jakékoliv jiné podání sledující účel v podobě zavedení výplaty na účet oprávněného poživatelé důchodu než takové, které by bylo učiněno na „autoritou doporučeném“ formuláři je tak odmítnuto. Pokud má poživatelé důchodu zájem na tom, aby mu byl důchod vyplácen na jeho účet, musí žádost uplatnit prostřednictvím tohoto formuláře. (Tento způsob aplikace práva mimochodem velmi ilustruje konstitutivní charakter správní praxe. Není rozhodné, co je dáno zákonem. Rozhodné je, co je dáno správní praxí.)

Při vyplňování tiskopisu tak má žadatel možnost setkat se s následující formulací: *„Na základě žádosti majitele účtu a s jeho souhlasem potvrzujeme (banka majitele účtu – pozn. autora), že shora uvedené údaje týkající se identifikace jeho účtu jsou, ke dni vydání tohoto potvrzení, správné. Dále potvrzujeme, že podmínky pro vedení tohoto účtu jsou stanoveny tak, že z něj mohou být zúčtovány a České správě sociálního zabezpečení vráceny splátky důchodu, na které nárok, z důvodu úmrtí jeho majitele, zanikl.“* Česká správa sociálního zabezpečení si tímto způsobem klade pro vyhovění žádosti nezákonnou podmínku. Zákon podmínku možného vrácení splátek důchodu po úmrtí majitele účtu neupravuje.

Žadatel je tedy přinucen dostavit se do banky, jež pro něj účet vede, a konfrontovat ji s požadavkem České správy sociálního zabezpečení. Banka následně přezkoumá, zda smlouva s majitelem účtu umožňuje, aby byly zúčtovány a České správě sociálního zabezpečení vráceny splátky důchodu, na které zanikne nárok, z důvodu úmrtí jejich klienta. Pokud banka shledá, že k takovému chování není oprávněna, nezbyde jí než žádost majitele účtu o vyplnění příslušné kolonky formuláře odmítnout. Umožňují-li to smluvní podmínky, banka svému klientovi vyhoví.

Přirozeně mnozí poživatelé důchodů mají zájem na tom, aby nemuseli pobírat důchody v hotovosti. Jejich motivací tedy je najít takovou banku, která příslušnou kolonku na formuláři, k jehož použití je Česká správa sociálního zabezpečení donutila, náležitě vyplní. Poptávka tedy vytvoří nabídku a

časem dojde k tomu, že banka upraví podmínky vedení účtů tak, aby jejími klienty mohli být i poživatelé důchodů, kteří mají zájem na bezhotovostním styku s plátcem důchodů.

Česká správa sociálního zabezpečení tedy nezákonnou aplikací práva prostřednictvím zákonem nepředepsaného tiskopisu usměrnila nejen projevy vůle žadatelů o výplatu důchodu na vlastní účty, ale i projevy vůle bank při smluvních jednáních s jejími klienty.

Mgr. Roman Růžička

[1] Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nepravomocné povolení stavby a změna územního plánu](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Nejvyšší správní soud vymezuje nové hranice zneužití práva u běžných nákladů na reklamu](#)
- [Limity dohledu nad výkonem znalecké činnosti](#)
- [Stavebníci získávají od roku 2026 silnější pozici v soudních sporech o povolení stavby](#)
- [Novela zákona o spotřebitelském úvěru: zásadní regulatorní přelom, který změní finanční trh i praxi poskytovatelů spotřebitelských úvěrů](#)
- [Regulace cen taxislužby v roce 2026: co se mění a jaké mají obce možnosti?](#)
- [Jaké klíčové změny přináší návrh novely stavebního zákona?](#)
- [Nový zákon o zbraních a střelivu](#)
- [Novela zákona o pyrotechnice: likvidace profesionálů namísto zmírnění negativních vlivů](#)
- [Nový zákon o zbraních - hlavní a vedlejší držitelé a změny v posuzování zdravotní způsobilosti](#)